

Seat No: _____

No. of printed pages: 04

[16]

SARDAR PATEL UNIVERSITY
S.Y.B.A. EXAMINATION, III - SEMESTER

21/6/2022, Tuesday UA03SGUJ 22 GUJARATI PAPER - 22

કુલ ગુણ : ૭૦

12: 00 P.M to 2 : 00 P.M

ગુજરાતી ભાષાકૌશલ- ૩

પ્રશ્ન :૧. નીચેના ચાર પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

[૪૦]

૧. વિચાર વિસ્તાર કરો.

૧. ઊગે કમળ પંકમાં તદપિ દેવશિરે ચડે;
નહિ કુળથી કિન્તુ મૂલ્ય મૂલવાય ગુણો વડે.
૨. ફૂલને મારગ સૌ કોઈ ચાલે, કંટક મારગ કોઈ.

૨. વિચાર વિસ્તાર કરો.

૧. ન રાખ આશા કદી કોઈ પાસ;
કરી શકે કોણ પછી નિરાશ ?
૨. નમતાથી સૌ કોઈ રીઝે, નમતાને બહુ માન;
સાગરને નદીઓ ભજે, છોડી ઊંચાં સ્થાન.

૩. નીચેના કાવ્યનું વિવેચન કરો.

૧. ધમાલ ન કરો, - જરા ય નહિ નેન ભીનાં થશો,-
ઘડી બે ઘડી મળી - નયનવારિ થંભો જરા,-
કૃતાર્થ થઈ લો, ફરી નહિ મળે જ સૌંદર્ય આ,
સદા જગત જે વડે હતું હસન્તું માંગલ્ય કો
ધમાલ ન કરો, ધરો બધી સમૃદ્ધિ માંગલ્યની
ધરો અગરુ દીપ ચંદન ગુલાલ ને કુંકમ
ધરો કુસુમ, શ્રીફળો, ન ફરી જવને આ થવો
સુયોગ અણમૂલ સુંદર સુહાગી માંગલ્યનો
ધમાલ ન કરો, ન લો સ્મરણ કાજ ચિહ્ને કશું,
રહું વિકસતું જ અન્ત સુધી જેહ સૌંદર્ય, તે

અખંડ જ ભલે રહ્યું હૃદયસ્થાન તેનું
ન સંસ્મરણ વા ન કો સ્વજન એ કદી પૂરશે.
મળ્યાં તુજ સમીપ અગ્નિ તુજ પાસ જુદાં થિયે,
કહે અધિક ભવ્ય મંગલ નથી શું એ સુંદરી

-રામનારાયણ વિ. પાઠક 'શેષ'

૪. નીચેના કાવ્યનું વિવેચન કરો.

૨. રજાઓ દીવાળી તણી થઈ પૂરી, ને ઘર મહીં
દહાડાઓ કેરી સ્ખલિત થઈ શાંતિ પ્રથમની.
વસેલાં ધંધાર્થે દૂરસુદૂર સંતાન નિજનાં
જવાનાં કાલે તો, જનકજનની ને ઘર તણાં
સદાનાં ગંગાસ્વરૂપ ઘરડાં ફોઈ, સહુએ
લખાયેલો કર્મે વિરહ મિલને તે રજનીએ
નિહાળ્યો સૌ વચ્ચે નિયત કરી બેઠો નિજ જગા,
ઉવેખી એને સૌ જરઠ વળી વાતે સૂઈ ગયાં.

સવારે ભાભીનું ભર્યું ઘર લઈ ભાઈ ઊપડ્યા,
ગઈ અર્ધી વસ્તી, ઘર થઈ ગયું શાંત સઘળું,
બપોરે બે ભાઈ અવર ઊપડ્યા લેઈ નિજની
નવોઢા ભાર્યાઓ પ્રિયવચનમંદસ્મિતવતી,
વળાવી બા આવી નિજ સકલ સંતાન ક્રમશઃ,
ગૃહવ્યાપી જોયો વિરહ, પડી બેસી પગથિયે.

- ઉશનસુ

પ્રશ્ન :૨. નીચેના ચાર પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

[૩૦]

૧. નીચેના ગદ્યખંડનું વિવરણ કરો

જીવન વ્યહાર માટે સામાજિક લાગણીની ત્રણ ભાવનાઓ મુખ્ય છે: મૈત્રી, પ્રીતિ અને કરુણા. મૈત્રી એટલે જ સૌહાર્દ, માનવ માત્ર માટે સદ્ભાવ અને તેને સહાય થવાની સહજવૃત્તિ. આ વૃત્તિ છે તો સહજ, જન્મજાત પણ તેનો કેળવણી દ્વારા, સામાજિક પરિવેશમાં, વિકાસ થવો જોઈએ. પ્રીતિ માણસો વચ્ચે

વધારે નિકટતાનું સૂચન કરે છે અને પુરુણ એ વ્યાપક પણ અલ્પ સ્પષ્ટ ભાવ છે અને તે સામાજિક ક્ષેત્રોમાં વ્યવહારિક રીતે વ્યક્ત થવો જોઈએ. સૌહાર્દની લાગણીના આવિષ્કાર અને સામાજિક વિકાસમાં સદ્ભાવ, તથા લોકસેવાના કામનો સમાવેશ થાય છે.

-વિષ્ણુપ્રસાદ ત્રિવેદી

૨. નીચેના ગદ્યખંડનું વિવરણ કરો.

કોઈએ બરાબર જ કહ્યું છે કે સાહિત્યના ગર્ભમાં ગમે તેટલો બોધ, પણ લેખકનું કામ એ બાળકને બહાર લાવી લોકો આગળ ધરવાનું નથી. બોધ તો સાહિત્યના વાતાવરણમાં છુપાયેલો રહેવાથી જ વધારેમાં વધારે પરિણામકારી નીવડે છે. સાહિત્ય ધન કમાવવા માટે ન હોય, કીર્તિ માટે ન હોય. આ અર્થમાં સાહિત્યને માટે સાહિત્ય સૂત્ર યથાર્થ છે. દ્રવ્યનો આનંદ, કીર્તિનો આનંદ, ઇન્દ્રિયોનું સુખ વગેરે નાના મોટા પુરુષાર્થો છે. તેમ સાહિત્યનો આનંદ પણ સ્વતંત્ર પુરુષાર્થ છે. પણ ઘણા મોણસો જ્યારે સાહિત્ય માટે સાહિત્યની વાતો કરે છે ત્યારે તેમના મનમાં કાવ્યાનંદ, કલાનંદ કે સાહિત્યાનંદ નથી હોતો. તેઓ તો કેવળ વાસનાની તૃપ્તિને જ મનમાં રાખે છે. જ્યાં વાસના આવી ત્યાં કાવ્યાનંદ ટકી શકતો નથી.

- કાકા કાલેલકર

૩. નીચેના ગદ્યખંડનું સંક્ષેપીકરણ કરો.

હકનું સાચું મૂળ કર્તવ્યપાલનમાં રહેલું છે. જો આપણે બધા આપણી ફરજો બરાબર બજાવીએ તો આપણે હક્કો મેળવવા બહુ દૂર જવું નહિ પડે. જો આપણી ફરજો બજાવ્યા વગર આપણે હક્ક પાછળ દોડીએ તો તે મુગજળની માફક છટકી જશે. અને તેની પાછળ જેટલા વધારે પડીશું તેટલા તે આપણાથી દૂર ને દૂર રહેશે. શ્રીકૃષ્ણએ આ જ ઉપદેશ નીચેના અમર શબ્દોમાં આપ્યો છે : ‘તારો અધિકાર કેવળ કર્મનો છે, ફળનો નહીં.’

અહીં કર્મ અટલે ફરજ; ફળ એટલે હક્ક. જીવનની મુખ્ય જરૂરીયાતો મેળવવાનો હક્ક જોટલો પશુપંખીઓને છે તેટલો જ સરખો હક્ક મનુષ્યને છે. અને દરેક હક્કની સાથે તેને લગતી ફરજ અને હક્ક પર હુમલો થાય તો તેની સામેનો ઈલાજ જાણી લેવાનો જ હોય છે; તેથી આ પ્રાથમિક, પાયારૂપ સમાનતાને સાચવવાને સારું તેને લગતી ફરજો અને ઈલાજો શોધી કાઢવા જ રહ્યા. મારાં અંગો વડે શ્રમ કરવો એ હક્કને લગતી ફરજ છે, અને એ શ્રમનું ફળ મારી પાસેથી પડાવી લેનાર જોડે અસહકાર કરવો એ હક્ક સાચવવાનો ઈલાજ છે.

- ગાંધીજી

૪. નીચેના ગદ્યખંડનું સંક્ષેપીકરણ કરો.

આપણને જે જરૂર છે તે બળની છે. તમે તમારી જાતમાં આત્મશ્રદ્ધા પ્રગટાવો. આપણે આત્મશ્રદ્ધા ખોઈ બેઠા છીએ અને તેથી જ ગુપ્તવિદ્યા, રહસ્યવિદ્યા અને એવી છાની છાની બાબતો આપણામાં ઘૂસતી આવે છે. તેમાં કદાચ સત્ય હશે, પણ એ બધી વિદ્યાઓએ આપણને લગભગ નિર્માલ્ય બનાવી દીધા છે. તમારાં જ્ઞાનતંતુઓ મજબૂત બનાવો. આજે આપણને જરૂર છે લોખંડી સ્નાયુઓની અને પોલાદી જ્ઞાનતંતુઓની. ઘણા કાળ સુધી આપણે રોતલ રહ્યા છીએ. હવે રોવાનું છોડી દઈને તમારા પોતાના પગ પર ખડા થાઓ અને મર્દ બનો. મર્દ બનાવનારા સિદ્ધાંતોની આપણને જરૂર છે, અને સાચનું પારખું આ છે : જે કાંઈ તમને શારીરિક રીતે, બૌદ્ધિક રીતે અને આધ્યાત્મિક રીતે દુર્બળ બનાવે તેને ઝેર ગણીને છોડી દો. એવી વસ્તુઓમાં જરાય પ્રાણ નથી; એ સાચું હોય શકે નહીં. સત્ય એટલે શક્તિ, સત્ય એટલે પવિત્રતા, સત્ય એટલે સર્વજ્ઞતા. સત્ય તો માણસને બાળદાયક નીવડવું જોઈએ, પ્રકાશ આપનાર હોવું જોઈએ, જોમદાયક હોવું જોઈએ.

* * * * *